

J I Ř Í C V E T L E R

JAK ČEŠTÍ INŽENÝŘI JIŘÍ PROŠEK A ANTONÍN PELC POMÁHALI PŘIPRAVOVAT DUBNOVÉ POVSTÁNÍ Z R. 1876

Na stavbě Hirschovy železnice z Odrinu na západ¹ byli zaměstnáni také čeští inženýři, mezi nimi zejména Jiří Prošek² a Antonín Pelc. Když na jaře 1871 jejich práce pokročily do okolí obce Almali, nynějšího Jablákova u Chaskova, seznámil se Prošek s tamním učitelem Ralovem. Jeho vzpomínky³ svědčí, že oba inženýři navázali důvěrné spojení s jablákovskou odbočkou chaskovského revolučního výboru, když jeho předseda Petr Berkovski Ralovu potvrdil, že jde o spolehlivé lidi. Oba inženýři se v Jablákově ubytovali, a jednak podporovali tamní školu,⁴ jednak posilňovali Bulhary, kteří se scházeli v jejich bytě, jemuž dali přezdívku „Slavjanski dom“, slovem i skutkem v slovanském a revolučním smýšlení.⁵ Také na svých pochůzkách terénem stýkali se oba inženýři s bulharským obyvatelstvem, jako např. když byli na vlasteneckém kázání popa Savy Katrafilova v Čirpanu.⁶ Když na jaře 1872 byl založen nový tajný ústřední revoluční výbor v Bukurešti, reorganizoval Vasil Levski síť místních revolučních výborů a při návštěvě Jablákova v zimě 1872 setkal se poprvé také s Proškem.⁷

Nato byli inženýři přeloženi dále na západ a ubytovali se v Ichtimanu, kde pokračovali v podpoře revolučního smýšlení Bulharů. Zatím došlo k popravě Levského i k smrti Kánčeva a v Chaskovu k atentátu na udavače Prima hadži Stavra. Když tam byli zatýkáni členové revolučního výboru, uprchl z Jablákova Ralov do Ichtimanu, kde našel ochranu u Proška, který ho zaměstnal jako figuranta. Záhy se však stal v Ichtimanu učitelem a působil tam do r. 1875. Tehdy podali Ichtimanci stížnost jím složenou na zlo-

¹ Srov. Ljuben Berov, „Iztočnite železnici“ v *Balgarija* (1873–1908). Istoričeski pregled 15 (1959), kn. 1, str. 80–104.

² OSN, *Dodatky V/1*, toto heslo. Podle osobního sdělení E. Buzaškiho je připraveno vydání Proškovy korespondence.

³ *Vzpomínky daskala Ralova, vyd. Vl. Sís*, in *Čechoslovaški obzor*, II, 1921, str. 18 a násl. až 99.

⁴ Říkalo se jí i po Osvobození „Prošekovo učiliště“, srov. Jan Brožka, *Před čtyřiceti lety*. *Čechoslovaški obzor* I, str. 161.

⁵ *Vzpomínky daskala Ralova*, str. 26, 34 a 42.

⁶ Srov. Ivan Andonov, *Iz spomenite mi ot tursko vreme*. Plovdiv 1927, I, str. 37, 38.

⁷ *Vzpomínky daskala Ralova*, str. 67.

řády místních úřadů turecké vládě. Svůj účinek měla, ale pro Ralova neblahé následky: za Proškovy nepřítomnosti byl uvězněn a trýzněn, onemocněl a teprve po půlroce byl na intervenci Proška a biskupa propuštěn. Vrátil se do Jablákova, kam ho docházely Proškovy zprávy o jeho spojení s kurýry Boteva, a jak převáží zbraně a schovává u sebe komity před zatčením.⁸ V příštím roce vypuklo již povstání, jehož svědkem byl zvláště Pelc, který podal při své návštěvě v Praze Konstantinu Jirečkovi první autentické vylíčení jeho průběhu.⁹ Nakonec: účelem sdělení bylo doplnit některými údaji článek Čestmíra A m o r t a *Český inženýr Jiří Prošek a Vasil Levski*. SLPř 59, 1973, str. 261–264.

⁸ Jan Brožka, *uv. místo*.

⁹ Dopis K. Jirečka M. Drinovu z Prahy, 6. XII. 1876, *Korespondencija na K. Ireček s M. Drinov*, č. XIV, str. 157 a 260, pozn. 124, vyd. VI. S í s.